

PŘÍRODĚ BLIŽŠÍ LESNÍ HOSPODAŘENÍ PODLE STANDARDU FSC

Příručka certifikace pro menší
a střední vlastníky lesů

Název:

Přírodě bližší lesní hospodaření podle standardu FSC
Příručka certifikace pro menší a střední vlastníky lesů

Autoři:

Tomáš Duda, Milan Hron a Vojtěch Kotecký

Vydali:

FAIRWOOD Solutions, s.r.o.,
Údolní 401/38, 602 00 Brno – Veveří
<http://certifikace-fsc.cz>

Forest Support, s.r.o.,
Květná 19, 572 01 Květná
<http://forestsupport.cz>

Centrum pro otázky životního prostředí Univerzity Karlovy,
Josef Martího 407/2, 162 00 Praha 6
<http://inkubator.udrzitelnost.cz>

První vydání, 2023
Grafická úprava: Leoš Knotek
© FAIRWOOD Solutions, Forest Support, Univerzita Karlova

Vytištěno na papíře FSC

ISBN 978-80-87076-39-2

FAIRWOOD Solutions, s.r.o. nabízí komplexní portfolio poradenských služeb souvisejících s certifikací Forest Stewardship Council (FSC). Zabývá se jak certifikací lesů, tak certifikací navazujícího zpracovatelského řetězce.

**FOREST
SUPPORT**

Forest Support, s.r.o. je servisní a poradenskou organizací pro podporu lesů s perspektivou se specializací na přírodě blízké / nepasečné hospodaření a certifikaci FSC.

UNIVERZITA KARLOVA

**Centrum pro otázky
životního prostředí**

Centrum pro otázky životního prostředí Univerzity Karlovy se již 30 let zabývá odborným dialogem a interdisciplinárním výzkumem životního prostředí a udržitelného rozvoje. Součástí COŽP UK je Inkubátor environmentální udržitelnosti, který s firmami a veřejnou správou pracuje na vytváření a zavádění ambiciózních environmentálních inovací.

**T A
Č R**

Tento projekt je spolufinancován se státní podporou Technologické agentury ČR v rámci Programu ÉTA.

www.tacr.cz
Výzkum užitečný pro společnost.

Projekt TL03000631 Výzkum a řešení bariér aplikace standardu FSC v českém lesnictví byl spolufinancován se státní podporou Technologické agentury ČR v rámci Programu Éta.

OBSAH

1. ÚVOD	5
2. CERTIFIKACE FSC	6
2.1. Smysl FSC	6
2.2. Jak FSC funguje?	7
2.3. FSC v Česku	7
3. ZAVÁDĚNÍ FSC	9
3.1. Proč vlastníci zavádějí FSC?	9
3.2. Zkušenosti držitelů certifikátu	11
4. JAK SE PŘIPRAVIT NA CERTIFIKACI LESŮ	13
4.1. Porovnání vlastního hospodaření s požadavky Českého standardu FSC	13
5. POSTUP CERTIFIKACE A AUDIT	17
5.1. Individuální a skupinová certifikace	17
5.2. Cena certifikace	20
5.3. Výběr certifikační firmy	20
6. CERTIFIKACE	21
6.1. Certifikační audity	21
6.2. Neshody	22
6.3. Udělení certifikátu	23
7. POPTÁVKA A ODBYT FSC DŘEVA	25
7.1. Poptávka trhu	25
7.2. Mezinárodní databáze držitelů certifikátu	26
7.3. Online tržiště	26

foto © Juro Vysoký

1. ÚVOD

Lesy a lesníci stojí před výzvou, jak v době klimatických změn hospodařit a zajistit všechny funkce, které má les plnit. Dnes už nejde pouze o produkci dřeva: čím dál více se akcentují další potřeby, jako je zadržování vody nebo rekreace. Platí především pro veřejné lesy, včetně městských a obecních.

Zároveň také rostou požadavky odběratelů na dřevo s certifikací přírodě blízkého hospodaření Forest Stewardship Council (FSC). Někteří velcí výrobci nábytku nebo odběratelé papíru požadují surovinu z lesů, kde se dodržuje standard FSC. Poptávka stoupá a patrně dále poroste. Proto se vlastníci budou muset s novými požadavky vyrovnávat.

Oba požadavky lze rozumně skloubit. Tato metodika slouží především menším a středním českým vlastníkům lesů – obcím a městům, soukromníkům nebo církevním majetkům – jako praktický průvodce. Měla by je podpořit při zavádění certifikace a pomoci jim překonat překážky, na něž budou narážet. Představuje certifikační systém FSC i vybraná pravidla národního standardu FSC, certifikační audit, přípravu na něj a možnosti uplatnit FSC certifikovanou surovinu na trhu.

Certifikační systém FSC začal vznikat už v první polovině devadesátých let. Rostoucí povědomí o degradaci lesů vedlo veřejnost k růstu poptávky po výrobcích ze dřeva, které pocházejí z lesů obhospodařovaných zodpovědným způsobem. Vlastníci se proto začali častěji zajímat, jak by mohli doložit svůj zodpovědný způsob hospodaření,

a získat tím přístup na trhy, jež upřednostňují šetrnou správu lesů. Odpovědí na zájem veřejnosti a lesníků byl vznik standardu FSC a na něj navázané certifikace.

Účelem FSC je podporovat environmentálně vhodné, společensky prospěšné a ekonomicky životaschopné obhospodařování lesů. K tomu slouží globální standard uznávaných a respektovaných principů lesního hospodaření, který se doplňuje podle místních potřeb.

FSC slouží ke dvěma souvisejícím účelům: definuje pravidla šetrného lesního hospodaření zohledňující environmentální, sociální a ekonomická kritéria (standardizace) a kontroluje jejich dodržování (certifikace). Podle akademických pracovníků z Platformy pro krajinu „může [česká] certifikace FSC přispět k podstatnému zlepšení situace v našich lesích“, přičemž „tento certifikát zákazníkům zaručuje, že dřevo pochází z šetrně obhospodařovaných lesů.“¹

¹ <http://nasekrajina.eu/certifikace/?fbclid=IwAR03gbeWduXP9FCqafP2E-5-YQ9KHgLPu8Lh9QkvPpp2K75ENMDIN2SWL64>

2. CERTIFIKACE FSC

2.1. Smysl FSC

Forest Stewardship Council (FSC) založila v únoru 1994 skupina zpracovatelů dřeva, obchodníků a zástupců organizací zabývajících se ochranou lidských práv a životního prostředí, které znepokojovalo rostoucí odlesňování, poškozování lesní přírody a sociální vyloučení.

Proto vytvořili systém, který standardizuje a podporuje environmentálně přiměřené, sociálně prospěšné a ekonomicky životaschopné obhospodařování lesů skrze certifikaci lesního hospodaření a navazujícího zpracovatelského řetězce.

Lesní certifikace je posuzování, zda konkrétní lesní majetek dodržuje odsouhlasené standardy. Pakliže tomu tak je, vlastník lesa může používat označení, jež odliší produkci z jeho lesa od producentů, kteří pravidla nesplňují. Aby měl zákazník jistotu, že dřevo, z něž byl vyroben výrobek v obchodě, pochází z odpovědných zdrojů, musí také navazující dřevozpracovatelé mít certifikát zpracovatelského řetězce. Výrobek může nést logo FSC pouze tehdy, když všechny články zpracovatelského řetězce jsou certifikované pod dohledem nezávislé třetí strany.

Lesní certifikace je dobrovolným tržním nástrojem udržitelného hospodaření. Podporuje spotřebu dřeva z šetrně obhospodařovaných lesů, tedy unikátní přírodní obnovitelné suroviny.

Počet FSC certifikátů lesního hospodaření od roku 1994 narostl na více než 1 400 podniků. Celková rozloha certifikované půdy dosáhla

192 milionů hektarů – z toho 117 milionů hektarů se nachází v Evropě a Severní Americe.

Také bylo vydáno přes 54 800 certifikátů navazujícího spotřebitelského řetězce: tedy firem, které FSC dřevo zpracovávají. Podléhají certifikaci proto, aby šlo – třeba i po několika krocích dodavatelského řetězce – věrohodně označit výrobky, které pocházejí z FSC certifikované suroviny.

Mezinárodní organizace FSC zajišťuje zavádění standardu, záruku kontrolované značky a akreditační služby společností a organizací, které mají o odpovědné lesnictví zájem. Výrobky nesoucí značku FSC jsou certifikované nezávisle, aby měl spotřebitel jistotu, že pocházejí z lesů, kde se standard dodržuje.

2.2 Jak FSC funguje?

Struktura organizace FSC má kořeny ve své době. Krátce před vznikem proběhl Summit Země v Riu de Janeiro v roce 1992, který schválil klíčový dokument Agenda 21. Jeho základní principy požadují, aby ekonomické, environmentální a sociální požadavky byly reprezentovány vyrovnaným způsobem, aby se navzájem podporovaly a nekonkurovaly si.

Také podle FSC by lesy by měly uspokojovat následující rozmanité potřeby:

Environmentální vhodnost

Environmentálně vhodné lesní hospodaření má zaručit, že produkce dřeva (a také nedřevních produktů a dalších tzv. ekosystémových služeb) zachovává biologickou rozmanitost, produktivitu a přirozené ekologické procesy v lese.

Sociální prospěšnost

Společensky prospěšné obhospodařování lesů pomáhá hlavně místním obyvatelům využívat trvalé výhody lesů a zároveň podporuje

ve využívání lesů, které bere ohled na jejich dlouhodobou udržitelnost.

Ekonomická životaschopnost

Ekonomicky životaschopné lesní hospodaření znamená, že lesní činnosti jsou strukturovány a řízeny tak, aby byly dostatečně ziskové, aniž by poškozovaly udržitelnost lesů, ekosystému nebo místních lidí.

FSC je mezinárodní členská organizace s národními nebo regionálními pobočkami po celém světě. Pro vyváženost všech tří pohledů – a tří potřeb – FSC řídí mezinárodní členové, kteří jsou rozřazeni do tří příslušných sekcí.

Členové pocházejí z různých hospodářských i společenských oblastí. Jsou mezi nimi obchodníci se dřevem a zpracovatelé dřevní suroviny, lesnické firmy, původní obyvatelé, organizace na ochranu přírody, vědci a certifikační firmy. Patří mezi ně také jednotliví vlastníci lesů a další zájmové skupiny. Členové se scházejí jednou za tři roky na valné hromadě, kde se projednávají směrování organizace a schvalují konkrétní plány. Pokud nenajdou shodu, hlasují tak, že každá ze sekcí (environmentální, sociální a ekonomická) musí s návrhem souhlasit. Tímto rozhodovacím mechanismem FSC zajišťuje rovnovážné zohlednění všech tří zájmů.

2.3 FSC v Česku

Česko patří mezi státy, kde se řada lesních majetků už certifikovala podle pravidel FSC. Mezinárodní standard slouží jako rámec, od kterého se odvozují národní standardy pro jednotlivé země.

Český standard FSC

Český standard FSC je soubor pravidel pro tuzemské vlastníky a správce lesů, kteří chtějí pečovat o své lesy udržitelně a/nebo získat certifikát.

Globální standard nutně musí být poměrně obecný. Nelze stanovit jedna podrobná pravidla, kterými by se řídilo lesnictví v jihoamerickém tropickém pralese i českém hospodářském lese. Proto se pro jednotlivé země sestavují národní standardy. Každý národní standard je odvozen od globálního, ale rozvádí jej do praktických indikátorů. Snahou samozřejmě je, aby národní standardy v zemích s podobným lesnictvím nastavovaly také podobná pravidla.

Národní standard vytvářejí národní pobočky FSC prostřednictvím standardizačních skupin, tvořených z členů národních poboček (např. FSC ČR). Standardizační skupina se skládá z nejméně dvou zástupců členů každé ze tří sekcí a připravuje návrh Standardu ke schválení valnou hromadou FSC ČR. Během přípravy probíhají také veřejná připomínkováání Standardu, aby jeho znění mohly ovlivnit i zájmové skupiny, které nejsou členy FSC ČR. Po dostatečném přezkoumání a otestování v terénu se standard předkládá ke schválení mezinárodní komisí pro schvalování lesních standardů FSC.

Cílem Českého standardu FSC je lesní hospodaření, které směřuje k přírodě blízkým lesním porostům se stanovištně vhodnou druhovou skladbou, věkovou strukturou a prostorovým uspořádáním, jež využívá strukturu přírodních lesních společenstev. Slouží pro všechny typy vlastnictví a velikosti lesních majetků.

Český standard FSC je normativní dokument, který stanovuje podmínky, jež musí vlastník nebo správce lesa splnit, aby mohl obdržet certifikát. Součástí standardu jsou obecnější **principy a kritéria** FSC a především podrobné **indikátory**, které specifikují požadavky pro přírodní, péstební, sociální a ekonomické podmínky v Česku.

Standard je jeden celek; pořadí principů nevyjadřuje jejich významnost. Český standard FSC se používá v kombinaci s národními zákony a mezinárodními úmluvami. Certifikace FSC doplňuje, nikoliv nahrazuje, jiné iniciativy a nástroje, které podporují odpovědné lesní hospodaření.

Certifikace FSC v Česku

Na konci roku 2022 bylo v Česku 136 tisíc hektarů FSC certifikovaných lesů. Certifikováno je 72 majitelů, ale díky skupinové certifikaci (viz kapitola 5.1.2) jsou seskupeni do devíti certifikátů. V navazujícím zpracovatelském řetězci bylo 347 certifikátů.

Organizace FSC v Česku

FSC Česká republika je členská organizace s 32 členy rozdělených do tří sekcí (environmentální, sociální a ekonomické) podle zájmu, který reprezentují. Je organizována na stejných principech jako světové FSC.

Členové se scházejí každý rok na valné hromadě. Nejdůležitějším úkolem je přijímat Český standard FSC: tedy pravidla, kterými se řídí certifikování lesní hospodářství v České republice. Podobně jako na globální úrovni také platí, že pokud nenajdou shodu konsenzem, hlasují tak, že každá ze sekcí (environmentální, sociální a ekonomická) musí s návrhem souhlasit.

Vlastníci certifikovaných lesů mohou, ale nemusí být členy národní organizace FSC. Většina majetků do ní nevstoupila a pouze používá certifikát pro své účely.

Členy environmentální sekce jsou například: Česká inspekce životního prostředí, Lesnická a dřevařská fakulta Mendelovy univerzity, Správa Krkonošského národního parku, Český svaz ochránců přírody, Česká společnost ornitologická, Hnutí DUHA nebo Greenpeace Česká republika.

Členy ekonomické sekce jsou například: Asociace českého papírenského průmyslu, Asociace lesnických a dřevozpracujících podniků, Svaz zaměstnavatelů dřevozpracujícího průmyslu, IFER – Ústav pro výzkum lesních ekosystémů či Asociace českých nábytkářů.

Členy sociální sekce jsou například: Odborový svaz dřevo, lesy, voda, NaZemi, Spolek pro obnovu venkova ČR, Sdružení pro venkov či spolky Beskydčan a Horní mlýn.

3. ZAVÁDĚNÍ FSC

FSC zavedly desítky vlastníků a správců lesů v Česku. Proto je patrné pro každého, kdo o certifikaci uvažuje, důležitá také jejich motivace a jejich zkušenosti.

3.1 Proč vlastníci zavádějí FSC?

Vlastníkům lesů může certifikát FSC přinášet několik výhod:

3.1.1 Ekonomika lesního podniku

Standard FSC je založený na modelu takzvaného přírodě blízkého lesního hospodaření. Protože preferuje využívání přírodních procesů (přírozená obnova lesů apod.), má přímé ekonomické výhody. Není potřeba ve velké míře nakupovat sazenice a platit pracovníky, aby je vysázeli, ani se o vysazené stromky tak intenzivně starat.

Více se to ukazuje také v současné době, kde pestřejší a odolnější lesy lépe odolávají kalamitám. Například v majetku, který má odolnější smíšené nebo strukturně bohatší lesy a neprobíhá zde plošný rozpad smrkových lesů, vlastník může při nízkých výkupních cenách dřeva (způsobených přebytkem na trhu během kalamity) netěžit smrků. Nebo se zcela zaměřit na výchovnou těžbu a zralé stromy bude těžit o pár let později, až budou na trhu výrazně lepší finanční podmínky.

V dlouhodobém měřítku šetrné lesní hospodaření také podporuje trvalou produkci lesů a odolnost vůči změnám klimatu, což mj. stabilizuje vlastnický vztah a vztahy s odběrateli.

Ale hlavním ekonomickým důvodem, proč řada majitelů standard zavádí, jsou bezprostřednější výhody. Certifikát FSC je tržní nástroj. Stejně jako se vyvíjí trh se zpracováním FSC dřeva a výrobou FSC produktů, může se měnit také poptávka po FSC surovině. Ekonomické přínosy se proto mohou měnit v čase i prostoru. Vzhledem k tomu, že je aktuálně certifikováno 5 % českých lesů (kolem 130 000 ha), pro FSC certifikované lesy plynou různé výhody. Někdy to je finanční bonus za FSC dříví; jindy lepší odběr dřeva, který při převisu suroviny na trhu může být výraznou předností. Tyto benefity jsou smluvní záležitostí mezi držitelem certifikátu a (obvykle větším) odběratelem.

3.1.2 Odolnější lesy

Český standard FSC obsahuje environmentální kritéria, která zvyšují biodiverzitu a stabilitu lesů. Přispívají k adaptaci majetků na globální změny klimatu, lepšímu zadržování vody v krajině, ochraně půdy nebo příjemnějšímu prostředí pro rekreaci. Zahrnuje řadu opatření: celkem obsahuje více než stovku konkrétních indikátorů, které podporují ekologickou stabilitu lesa.

Rychlejší změna druhové skladby lesů ve prospěch stanovištně vhodných druhů dřevin, omezení velikosti i rozsahu použití úmyslných holosečí, upřednostňování přirozené obnovy nebo vyloučení odvodňování posilují odolnost lesního majetku vůči změnám klimatu. Ponechávání stromů na dožití a zetlení, omezení aplikace chemických látek či vylíšení tzv. referenčních ploch, kde cílem hospodaření je bezzášahovost (vztahuje se pouze na majetky přes 1 000 ha), podporují biodiverzitu krajiny. A ponechávání těžebních zbytků v lese či zákaz pálení klestu přispívají k ochraně půdy před degradací, a tudíž dalšímu pěstování lesa.

Podrobná pravidla lze vyčíst v Českém standardu FSC na www.czechfsc.cz/cz-cs/jak-ziskat-certifikat/pro-vlastniky-lesu-fm. Některá kritéria jsou detailněji rozebrána v kapitole 4.

foto © Tomáš Duda

3.1.3 Sociální přínosy

V lese tráví čas a má svoje zájmy řada osob, formálních i neformálních skupin lidí nebo institucí. Proto lesní hospodaření logicky je místem, kde se tyto aktivity a zájmy potkávají a střetávají. Pravidla FSC podporují kontakt mezi vlastníkem lesa (popřípadě lesním hospodářem) a místními lidmi či zájmovými skupinami. Snaží se, aby lesní hospodaření uvažovalo o možnostech a očekáváních všech uživatelů lesa, a předešlo tak možným konfliktům a nedorozuměním. Výsledkem je vzájemná lepší informovanost vlastníků i uživatelů certifikovaného lesa.

FSC také vyžaduje po majiteli lesa, aby se zamyslel, jak pomoci místním dodavatelům prací a odběratelům dřeva. V českých podmínkách to například může znamenat, že stanoví objem svých zakázek a prodejů tak, aby na ně dosáhli malí místní podnikatelé.

Pravidla FSC rovněž akcentují dodržování a dohled nad plněním pravidel bezpečnosti a ochrany zdraví při práci.

Jeden sociální přínos je specifický pro obecní a městské majetky. Certifikace FSC spočívá v nezávislém auditu lesního hospodaření podle stanovených pravidel. Pro starosty a zastupitele, kteří často nemusí být specialisty na lesnictví nebo biologii lesa, to je nástroj, jak si nechat ověřit úroveň hospodaření v komunálních lesích.

3.2 Zkušenosti držitelů certifikátu

Motivace a zkušenosti současných držitelů certifikátu mohou být důležité pro rozhodování vlastníků, kteří se rozhodují, zda do standardu vstoupí také – ačkoliv se samozřejmě mohou měnit v závislosti na ekonomickém cyklu nebo společenské poptávce.

Mezi českými vlastníky a správci FSC lesů jsou nejčastější dvě skupiny. První tvoří lesní podniky, jež se z vlastní iniciativy přidávají k rostoucímu počtu kolegů, kteří chtějí zavést – nebo už zavedli – přírodě blízké hospodaření. FSC pro ně znamená nezávislé potvrzení, že postupují v hospodaření správně a směřují k udržitelnosti. Druhou bývají majetky, které v FSC vidí zejména příležitost, jak své dříví odlišit na trhu

a získat nový, stabilnější odbyt. Přitom také zvládnou přizpůsobit své hospodaření environmentálním a sociálním kritériím národního standardu.

Výzkumníci Centra pro otázky životního prostředí Univerzity Karlovy prověřovali, jaké zkušenosti mají vlastníci, kteří certifikaci FSC už využívají. Podrobně se dotazovali velké části certifikovaných majitelů v Česku. Výsledky stojí za pozornost:

- Vlastníkům se většinou potvrdilo očekávání, že FSC přispěje k udržitelnějšímu pěstování lesa a ochraně biodiverzity.
- Většina také měla zkušenost, že FSC vylepšuje odbyt dříví a že se ekonomicky vyplatí.
- Vlastníci nemívají pocit, že by zavedení standardu bylo obtížné. Většina uvedla, že není drahý a nebylo těžké jej získat.
- Naopak nejvíce stížností je na administrativní náročnost certifikace.

4. JAK SE PŘIPRAVIT NA CERTIFIKACI LESŮ

Získat certifikát FSC neznamená – nebo by nemělo znamenat – si požádat o certifikaci, zaplatit poplatek a následně dostat formální papír. Majitel či správce by měl zejména v začátku promyslet, nakolik se jeho současný způsob hospodaření (nikoliv aktuální stav lesa) liší od požadavků Českého standardu FSC a co potřebuje dělat, aby certifikační pravidla naplnil.

4.1 Porovnání vlastního hospodaření s požadavky Českého standardu FSC

Proto před samotným rozhodnutím k certifikaci FSC by měl vlastník podrobně projít všechny body Standardu a rozhodnout, (1) zda způsob hospodaření odpovídá kladeným požadavkům a (2) kde bude muset udělat změny. Většina vlastníků či lesníků po prvním přečtení některých indikátorů má obavu z jejich přílišné náročnosti. V řadě případů tyto pochybnosti pominou při dalším čtení a promyšlení jednotlivých indikátorů. Ideální je pak přímá konzultace o nejasnostech nebo pochybách s některým dlouhodobým uživatelem systému FSC nebo odborníkem / praktikem v této oblasti, například vedoucím některé z certifikovaných skupin. Také je možné kontaktovat kancelář FSC ČR, která podporuje zájemce o certifikaci FSC radou a praktickými informacemi.

Dále je vhodné poměrně brzy zvážit typ certifikátu (jednotlivý či skupinový: viz kapitola 5.1).

Pravidla pro malé vlastníky

Na 300 tisíc lidí v Česku vlastní kus lesa do výměry 50 hektarů a 77 % soukromých vlastníků lesů hospodaří na majetcích o velikosti do jednoho hektaru. Obce (včetně družstev obcí) dnes vlastní téměř 17 % výměry všech lesů v České republice, tedy přibližně 420 tisíc hektarů.

Organizace FSC počítá s tím, že pro malé vlastníky lesů je certifikace obtížnější. Proto má zjednodušené certifikační procedury pro malé lesy, které umožňují snížit náklady.

Rovněž Český standard FSC obsahuje řadu zjednodušení pro vlastníky tzv. malých lesů – tedy majetků s rozlohou lesů menších než 1000 ha.

Při veškerých nejasnostech o způsobu plnění požadavků standardu FSC je vhodné kontaktovat kancelář FSC ČR.

Pro ověření souladu s pravidly FSC se posuzuje plnění příslušných indikátorů, které auditor ověřuje přímo na místě. Některé položky Standardu (verze FSC-STD-CZE-02-23) jsou poměrně jednoduché už na první pohled. Nad jinými vlastníci často potřebují promyslet, jak je do svého hospodaření aplikovat, aniž by to vyvolalo zbytečně velký zásah do péstebních postupů nebo administrativní nároky. Proto tato

kapitola shrnuje aktuálně nejčastěji diskutované indikátory či provozní témata, kde může být užitečné vysvětlení, jak smysluplně postupovat.

Holoseče

Položka: Indikátor 10.5.2

Použití holosečí se musí vlastník vyhýbat. Ve zdůvodněných případech se přípouští použití holosečí do výše jedné poloviny z objemu roční plánované mýtní úmyslné těžby. Průměrná rozloha holosečí je v takových případech nejvýše 0,3 ha a maximální rozloha jedné seče je 1 ha.

Poznámka: Zdůvodněným případem je např. naléhavá přeměna porostů nevhodného druhového složení na lesy v přírodě blízkém stavu.

Indikátor 10.5.3

Nad rámec omezení při použití holosečí, které je uvedeno v indikátoru 10.5.2, lze holoseč na výšku porostu provést v případě, že se jedná o přeměnu smrkových a geneticky nevhodných borových porostů na lesy s převahou listnatých světlomilných dřevin, pokud jsou splněny všechny následující podmínky:

- *smrkové porosty se nacházejí do 5. LVS (včetně),*
- *zastoupení smrku v porostu je vyšší než 65 % nebo smrk tvoří v rámci porostní skupiny stejnorodé bloky o minimální velikosti 1 ha*
- *maximální velikost seče (obnovního prvku) je 0,5 ha.*
- *k přeměně dochází do 20 let od prvního auditu podle tohoto standardu.*

Tyto holoseče se nezohledňují při hodnocení plnění indikátoru 10.5.2.

Indikátor 6.7.7

Podél trvalých vodních toků a u vodních nádrží nejsou v břehových (a navazujících) porostech přípustné holoseče při mýtní úmyslné těžbě do vzdálenosti jedné porostní výšky od břehu.

Holoseče je možné použít v objemu poloviny plánované mýtní těžby tak, že jejich průměrná velikost může dosahovat rozlohy 0,3 ha a velikost jednotlivé holoseče nesmí přesáhnout rozlohu 1 ha. To umožňuje větší flexibilitu při jejich používání v nezbytných případech.

V českém standardu FSC se za holinu nepovažuje plocha s přirozeným zmlazením jakéhokoliv charakteru (v clonném a výběrném hospodářském způsobu tedy standard holinu nezná), stejně tak kotlík o průměru menším nebo shodném jako je průměrná výška obnovovaného porostu. Za holoseč není rovněž považován násek o šířce menší než je polovina průměrné výšky porostu. Podobně jako v lesním zákoně se omezení holosečí vztahuje pouze na plánovanou mýtní těžbu, takže se za ně samozřejmě nepovažuje holina po kalamitní těžbě.

Obnova lesa

Položka: Indikátory 10.2.1-6

Standard požaduje, aby v certifikovaném lese postupně přibývalo tzv. ekologicko-stabilizačních dřevin, tedy všech stanovištně vhodných domácích listnáčů, jedle bělokoré a tisu červeného (jde o období melioračních a zpevňujících dřevin podle lesního zákona). Nepožaduje však okamžité zvýšení podílu při obnově na cílové hodnoty jako podmínku certifikace, nýbrž umožňuje jeho postupné navyšování.

Stromy k dožití a zetlení

Položka: Indikátor 10.11.3

Vlastník lesa nad 500 ha má vypracovanou směrnici pro vymezení a ponechávání zlomů, pahýlů, vývratů, ležících kmenů, stromů s dutinami a vybraných vzrostlých stromů k dožití a zetlení v dospívajících a dospělých porostech a tuto směrnici dodržuje. Množství dřeva ponechaného tímto způsobem v budoucnu k zetlení je nejméně 5 stromů z dospívající a dospělé etáže na hektar v dílci.

Vlastník lesa nad 1000 ha má vypracovanou směrnici pro vymezení a ponechávání zlomů, pahýlů, vývratů, ležících kmenů, stromů

s dutinami a trvale vybraných a identifikovatelných vzrostlých stromů k dožití a zetlení (dle vlastníkem určeného způsobu) v dospívajících a dospělých porostech a tuto směrnici dodržuje. Množství dřeva ponechaného tímto způsobem v budoucnu k zetlení je nejméně pět stromů z dospívající a dospělé etáže na hektar v dílci.

Poznámka: Stromy ponechané k zetlení jsou zásadně stromy větších dimenzí (tlusté dřevo). Stromy k dožití a zetlení jsou stromy ekonomicky špatně zhodnotitelné, tj. například napadené hnilobou, špatně dostupné, zlomy, pahýly apod., vzrostlé stromy v referenčních plochách, dále listnáče, jedle, stromy břehových porostů vodních toků a stromy esteticky významné. Z evidence se vyřazují kmeny v závěrečné fázi rozkladných procesů, tj. když ztrácí strukturu dřeva.

Požadavek na ponechání části hmoty přirozenému rozkladu vyžaduje vytvoření směrnice. Ta určí časový postup výběru vhodných stromů (požaduje se postupné zavedení); vyjasní, jaké stromy vybírat (aby se minimalizovaly i ekonomické ztráty); a formu jejich výběru (jednotlivý, skupinový). U vlastníka do 1000 ha se směrnice v papírové podobě nevyžaduje: stačí, když pravidla výběru vysvětlí auditorovi ústně. Často se zapomíná, že sem patří i stromy ležící, v různé fázi rozkladu, vhodné zejména z ekologického hlediska. Rozhodně není nutné pravidelné rozmístění po ploše. Obavy z bezpečnostních rizik (pád na návštěvníky lesa) je možné snížit výběrem stromů na málo frekventovaných místech či skácením a ponecháním jako ležícího. Zde je nutno zdůraznit, že platný zákon o lesích umožňuje volný vstup do lesů, ale na vlastní nebezpečí. Možné je započítat do požadovaného množství také všechny stromy ponechávané v porostech z jiných důvodů (porostní pláště, břehové porosty, doupné stromy apod.).

Požaduje se ponechávání nejméně 5 stromů na hektar dospělých a dospívajících porostů v dílci. Certifikované skupiny (viz kapitola 5.1.2) mají směrnice svoje, odpovídající požadavkům standardu, obvykle jej zpřesňují a usnadňují jeho využití v praxi.

Chemické prostředky

Položka: Kritérium 10.7

Pesticidy podle standardu lze použít jen tehdy, pokud vlastník lesa podle dané metodiky (viz dokument [FSC-POL-30-001 V3-0 EN Pesticides Policy](#)) zpracuje rizikovou analýzu – tzv. ESRA (environmental and social risk assessment) – a tu následně schválí certifikační firma. Riziková analýza zvažuje jiné alternativy a zdůvodní, proč je nutné pesticid použít a jakým způsobem se bude aplikovat. Musí také být popsána opatření, která povedou ke snížení použití pesticidu, případně jeho úplnému vyloučení z hospodaření apod. Ve skupinové certifikaci (viz kapitola 5.2) s rizikovou analýzou může pomoci vedoucí skupiny.

Hnojení

Položka: Kritérium 10.6.

Hnojení na porostní půdě (s výjimkou individuálního přihnojení sazenic při obnově zvláště nepříznivých lokalit) jakýmkoliv hnojivem je zakázáno. Je však možné na jiných půdách, tedy např. ve školkách.

Je vyloučeno celoplošné a letecké vápnění. Pro běžné použití jako hnojivo se přípravky na bázi vápníku mohou použít s omezeními jako pro jiná hnojiva.

Introdukované dřeviny

Položka: Kritérium 10.3

Introdukované dřeviny jsou takové, který nejsou v České republice původní (např. douglaska tisolistá, dub červený, trnovník akát, jedle obrovská). Vlastník lesa by se měl vyhýbat souvislým výsadbám a introdukované dřeviny by měl používat jen jako jednotlivou příměs.

Dřeviny, které se invazivně šíří, se nesmí při obnově lesa využívat a musí se z porostů eliminovat (např. borovice vejmutovka, trnovník akát, pajasan žlaznatý apod.). Ostatní nepůvodní dřeviny je možné využívat s omezením dle jednotlivých indikátorů. Procentuální omeze-

ní zastoupení introdukovaných dřevin při obnově je 10 % (v rámci jednoho lesního hospodářského celku).

Modřín opadavý se dle standardu nepovažuje za introdukovanou dřevinu. Je ho možno použít jako dřevinu přimíšenou (jednotlivé nebo hloučkovité přimíšení do 30 % zastoupení v porostu).

Mechanická příprava půdy

Položka: Indikátor 10.5.4

Mechanická příprava půdy je přípustná pouze v odůvodněných případech. Provádí se za účelem usnadnění přirozené obnovy, zlepšení půdních vlastností (zejména na arenických podzolech) nebo jako krajní opatření na potlačení silné buřně (při umělé obnově). V případě narušení půdního profilu do hloubky větší než 20 cm musí být alespoň třetina takto ošetřené plochy ponechána bez mechanického narušení a zasypaní povrchu půdy.

Účelem indikátoru je vyloučit celoplošnou přípravu půdy, která hubí organismy v půdě a poškozuje také půdu samotnou. České lesy lze obhospodařovat bez využití této intenzivní technologie.

Referenční plochy

(Platí pouze pro majetky nad 1000 hektarů.)

Položka: Indikátor 6.5.2

Vlastník vymezí nejméně 2 % z hospodářské jednotky jako referenční plochy. U obecních lesů se rozloha referenčních ploch postupně během následujících 10 let (od prvního auditu dle tohoto standardu) zvýší na 3 % hospodářské jednotky. U státních lesů se rozloha postupně během následujících 10 let (od prvního auditu dle tohoto standardu) zvyšuje na 5 % hospodářské jednotky.

Účelem referenčních ploch je porovnání výsledků vlastního hospodaření s výsledky působení přirozených procesů. K pozorování je tedy vhodné vybrat plochy co nejbližší přirozenému stavu. Pokud na majetku takové nejsou, je čistě na rozhodnutí vlastníka, jaké porosty do

referenční plochy vybere. Samozřejmě musí mít na zřeteli účel výběru, ale může také zohlednit svůj ekonomický pohled (vybrat porosty špatně přístupné, s omezením hospodařením z důvodu ochrany přírody apod.). Nemusí nutně vybírat porosty dospělé. Naopak: u mladších porostů je možné sledovat jejich přirozený vývoj ve vyšší dynamice. Je třeba zdůraznit, že žádné požadavky českého standardu – včetně požadavků na hospodaření v referenčních plochách – nemohou být a nejsou nadřazeny zákonným požadavkům. Nemohou jít například proti povinnosti vlastníka chránit les před kůrovcem.

Všichni vlastníci na 1000 ha musí mít v době prvního auditu vylíšena 2 % referenčních ploch (bezzásahových nebo výhledově bezzásahových lesů). Obecní lesy musí tuto rozlohu navýšit na 3 % během dalších 10 let. Státní lesy musí během dalších 10 let zvýšit tuto hodnotu z 2 % na 5 %. Z požadavků jsou úplně vyjmuti vlastníci do 1000 ha, protože u nich by referenční plocha byla příliš malá, neplnila daný účel, a přitom by výrazněji ovlivnila celkové hospodaření.

foto © Tomáš Duda

5. POSTUP CERTIFIKACE A AUDIT

Před samotným rozhodnutím k certifikaci FSC by vlastník měl podrobně projít a promyslet, jak Český standard FSC může zavést na svém majetku (viz kapitola 4). Dále je vhodné zvážit, který typ certifikátu chce použít (individuální, skupinový viz kapitola 5.1). Pak už mohou následovat vyslovené praktické kroky jako výběr certifikační firmy. V každém případě doporučujeme se obrátit na kancelář FSC ČR, která zodpoví dotazy a odkáže na důležité související dokumenty.

5.1 Individuální a skupinová certifikace

Při certifikaci lesů lze použít dvě formy certifikace: individuální a skupinovou. Obecně platí, že individuální certifikace bývá výhodnější spíše pro větší vlastníky. Není jasná hranice pro výhodnost individuální nebo skupinové certifikace, ale řádově se jedná o tisíce hektarů majetku. Pokud si nejste jisti, která z těchto forem certifikace je pro Vás vhodnější, obraťte se na kancelář FSC ČR. Nebo můžete rovnou konzultovat některou ze skupin, které v Česku působí.

V současnosti (zima 2022) je v Česku certifikováno 73 lesních majetků, z toho 68 má individuální a zbytek skupinovou certifikaci.

5.1.1 Individuální certifikace

Systém FSC umožňuje individuální certifikaci, o kterou se může ucházet každý majitel lesa. Minimální předepsané úkony certifikační firmy při auditu jsou stejně časově náročné, ať se certifikuje desetihektarový pozemek, nebo majetek o velikosti sto tisíc hektarů. Proto jsou

jednotkové náklady na hektar certifikované plochy výrazně odlišné. Jednotková cena auditu klesá s rostoucí velikostí certifikovaného lesa, byť ne lineárně.

Individuální certifikace může být vhodnější pro větší majitele lesů a ty, kteří se nechtějí sdružovat s cílem získání společného certifikátu FSC.

Při individuální certifikaci vlastník postupuje podle kroků, které shrnují kapitoly 5.2–5.3 a 6.

Kroky k individuální certifikaci

- Zjistěte, jaké požadavky budete muset splnit – projděte si Český standard FSC a ujistěte se, že vyhovíte jeho kritériím, popřípadě co bude potřeba změnit.
- Zvolte osobu zodpovědnou za implementaci systému FSC do vašeho podniku.
- Vyberte si certifikační firmu.
- Vytvořte interní směrnici k plnění FSC požadavků. Směrnice na jednom místě shrne, kde se v podniku nachází který z podkladů potřebných pro certifikaci. K jednotlivým indikátorům standardu popíše, ze které evidence, informačního systému či dokumentu vytáhnout nezbytné potvrzení, jak doložit splnění požadavku a podobně. Poslouží tudíž jako praktický interní průvodce auditem.
- Interním auditem vyhodnoťte shodu s Českým standardem FSC a dalšími požadavky systému FSC (použití loga FSC, prodej FSC suroviny apod.).
- Realizujte případná doporučení, která vzešla z interních auditů.

Jakmile jsou doporučení úspěšně splněna, pozvěte certifikační firmu k provedení auditu.

5.1.2 Skupinová certifikace

Pravidla FSC usnadňují certifikaci také majitelům menších lesů tím, že kromě jednodušších kritérií Českého standardu FSC (viz kapitola 4.1) také umožňují tzv. skupinovou certifikaci. Hektarová cena certifikace klesne, pokud se majitel sdruží s dalšími vlastníky lesů a žádají o společný certifikát pro všechny členy skupiny – takže vůči certifikační firmě vystupují jako jeden velký majetek.

K čemu je to dobré: Výhodou skupinové certifikace jsou kromě snížení nákladů na certifikační audit i daleko nižší nároky na vlastníka nově certifikovaného majetku ohledně detailní znalosti standardů – vlastníka do skupiny pouze přistupuje rozhodnutím manažera skupiny, takže získání certifikátu je výrazně jednodušší, levnější a rychlejší. Na skupinu se pohlíží jako na jeden subjekt, takže se každý rok audituje pouze vybraný vzorek členů skupiny. Organizace vlastníků do skupiny také může zlepšovat možnosti odbytu dřeva na nové trhy, které požadují certifikát FSC.

Kdo toho může využít: Skupinová certifikace pomáhá především menším lesním majetkům či jejich sdružením. Sdružit se ale mohou i větší majetky. Skupiny nemají žádný limit výměry (společné ani jednotlivého člena).

Jak se skupina řídí: V každé skupině je určen vedoucí (manažer), který má na starosti řízení skupinové certifikace. Např. za skupinu komunikuje s certifikační firmou, přijímá a odhlašuje členy a provádí kontrolu plnění požadavků FSC jednotlivými členy skupiny (tzv. interní audit). Významné neplnění požadavků standardu ze strany jednoho člena může ohrozit certifikát celé skupiny, proto je důležitá kontrola uvnitř skupiny.

Zapojení do skupinové certifikace s sebou přináší různou míru zapojení a odpovědnosti. Ve skupinové certifikaci mohou být členové skupiny ve dvou rolích:

Obvyklé odpovědnosti vedoucího skupiny:

- Podání žádosti o certifikaci certifikační firmě.
- Zprostředkovávat komunikaci mezi certifikační firmou a členy skupiny.
- Informovat členy skupiny o jejich odpovědnostech.

Kroky ke skupinové certifikaci

Připojení k již fungující skupině:

- Zjistěte, jaké požadavky budete muset splnit – projděte si Český standard FSC a ujistěte se, že vyhovíte jeho kritériím, popřípadě co bude potřeba změnit.
- Zvolte osobu zodpovědnou za implementaci systému FSC do vašeho podniku.
- Vyberte si skupinu (viz kontakty na konci této kapitoly), do které chcete vstoupit, a požádejte jeho vedoucího o přijetí.
- Vytvořte si směrnici k plnění FSC požadavků (vzor vám poskytne vedoucí skupiny). Směrnice na jednom místě shrne, kde se v podniku nachází který z podkladů potřebných pro certifikaci. K jednotlivým indikátorům standardu popíše, ze které evidence, informačního systému či dokumentu vytáhnout nezbytné potvrzení, jak doložit splnění požadavku a podobně. Poslouží tudíž jako praktický interní průvodce auditem.
- Vedoucí skupiny vyhodnotí interním auditem shodu vašeho hospodaření s Českým standardem FSC a dalšími požadavky systému FSC (použití loga FSC, prodej FSC suroviny apod.).
- Realizujte případná doporučení, která vzešla z interního auditu.

Jakmile jsou doporučení úspěšně splněna, vedoucí skupiny vás přijme do skupiny.

- Zajišťovat shody členů skupiny s požadavky FSC.
- Kontrolovat členy skupiny a zajišťovat interní audity.
- Být přítomen při auditu nebo při něm zastupovat člena skupiny.
- Archivace záznamů: seznam členů skupiny, rozloha certifikované plochy, zprávy z interních auditů apod.

Vytvoření nové skupiny:

- Zjistěte, jaké požadavky budete muset realizovat – projděte si Český standard FSC a ujistěte se, že vyhovíte jeho kritériím, popřípadě co bude potřeba změnit.
- Zvolte osobu zodpovědnou za implementaci systému FSC do vašeho podniku.
- Vytvořte skupinu a zvolte vedoucího. Stanovte jeho odpovědnosti, odpovědnosti členů skupiny a podepište zakládající smlouvu skupiny.
- Vyberte si certifikační firmu.
- Vytvořte směrnici pro členy skupiny k plnění FSC požadavků. Směrnice na jednom místě shrne, kde se v podniku nachází který z podkladů potřebných pro certifikaci. K jednotlivým indikátorům standardu popíše, ze které evidence, informačního systému či dokumentu vytáhnout nezbytné potvrzení, jak doložit splnění požadavku a podobně. Poslouží tudíž jako praktický interní průvodce auditem.
- Interními audity vyhodnoťte shodu s Českým standardem FSC a dalšími požadavky systému FSC (použití loga FSC, prodej FSC suroviny apod.).
- Realizujte případná doporučení, která vzešla z interních auditů.

Jakmile jsou doporučení úspěšně splněna, pozvěte certifikační firmu k provedení auditu.

Obvyklé odpovědnosti každého člena skupiny:

- Obhospodařovat své lesy v souladu s platným standardem FSC.
- Souhlasit s pravidly skupiny a plnit je.
- Smlouvou s vedoucím skupiny mu dát zmocnění, aby požádal o certifikaci FSC
- Podstoupit certifikační audit, pokud je majetek vybrán k auditu certifikační firmou.

Prvním projektem skupinové certifikace lesů systémem FSC se v Česku byla v roce 2005 skupina Nestátní lesy Svitavsko. Nyní se sestává z asi 50 členů s výměrou od tří do 4000 hektarů. Jsou mezi nimi soukromé, obecní i jiné formy vlastnictví s celkovou výměrou přes 20 tisíc hektarů. Nyní v Česku působí tři FSC skupiny, ve kterých je dohromady sdruženo 66 obecních, soukromých a církevních lesů.

Kontakty na tři skupinové certifikáty v České republice:

Forest Support s.r.o

Květná 19, 572 01 Květná
<http://forestsupport.cz/>

Klášteří lesy Strahov s. r. o.

Strahovské nádvoří 132/1
118 00 Praha 1
<https://www.strahovskyclaster.cz/klasterni-lesy-strahov-s-r-o>

Les a krajina, s.r.o.

Radějov 358, 696 07 Radějov

5.2 Cena certifikace

Cena za audit se liší podle velikosti majetku a přírodních podmínek. Pohybuje mezi 3–30 Kč na hektar a rok. Cena reflektuje náročnost

auditu a zahrnuje mimo jiné detailní venkovní šetření, konzultaci se zájmovými skupinami a hodnocení auditní zprávy dvěma nezávislými experty. Další případné náklady jsou spíše interního charakteru, obvykle nevelké a závisí na vnitřním nastavení hospodaření vlastníka, případně skupiny.

5.3 Výběr certifikační firmy

Pokud se rozhodnete pro získání certifikátu, je třeba vybrat akreditovanou certifikační firmu, která provede celý certifikační proces. Na světě působí řada certifikačních firem, avšak zatím pouze dvě (Preferred by Nature a Soil Association Certification) mají zkušenost s lesní certifikací v České republice. Úkolem certifikační firmy je zkontrolovat, zda majetek plní pravidla Českého standardu FSC i pravidla týkající se prodeje dřeva z jeho lesů a případně vydat certifikát. Auditorské firmy nesmí svým klientům radit s tím, jak naplnit pravidla certifikace FSC.

Kontakty na auditory, kteří pracují v Česku:

Preferred by Nature

Michal Rezek
tel. 736 533 137
e-mail: mrezek@preferredbynature.org
www.preferredbynature.org/cs

Soil Association Certification

Milan Reška
tel. 739 463 596
e-mail: mreska@soilassociation.org, vdrury@soilassociation.org
www.soilassociation.org/certification/forestry/about-our-certification-services/fsc-certification

foto © Uwe Sayer

6. CERTIFIKACE

6.1 Certifikační audity

Dodržování standardu FSC ověřují přímo v terénu nezávislé certifikační firmy. Certifikát lesního hospodaření je platný pět let a podléhá každoročním auditům.

Při auditu lesního hospodaření se porovnává hospodaření vlastníka s Českým standardem FSC. Principy a kritéria FSC jsou jen heslovité či obecnější formulace, které nejsou předmětem posudku auditorů. Rozhodnutí, zda vlastník splňuje Český standard FSC, se provádí na základě vyhodnocení plnění jednotlivých indikátorů.

Existují čtyři typy auditů, které se provádějí, aby lesní majetek získal a udržel si certifikát FSC:

6.1.1 Předaudit

Pokud je certifikovaný majetek větší než 50 000 ha nebo pokud jsou v lesích identifikovány tzv. vysoké ochranné hodnoty (viz Český standard FSC – Princip 9), musí se provést tzv. předaudit. Během něj certifikační firma identifikuje problematická témata, na která je třeba se zaměřit před provedením vlastního auditu. Předauditem nemusí projít tzv. malé lesy (viz box v kapitole 4.1).

Certifikační firma provede předběžné posouzení lesního hospodaření a komunikuje se zájmovými skupinami, jako jsou zaměstnanci, místní obyvatelé a další osoby, které mohou mít zájem o lesní hospodaření.

Výsledkem předauditu je neveřejná zpráva, která se zabývá silnými a slabými stránkami ve vztahu k lesnímu hospodaření. Klíčové nedostatky bude třeba odstranit před hlavním auditem.

6.1.2 Hlavní audit

Hlavní audit důkladně posuzuje lesní hospodaření a jeho dopady na les. Odborníci certifikační firmy kontrolují plnění sociálních, ekonomických a environmentálních požadavků v hodnoceném lese.

Na počátku auditu zkontroluje inspekční tým písemnosti dokumentující vlastnické vztahy, lesní hospodářské plány, hospodářskou evidenci a další záznamy, které hospodář vede.

Poté si auditoři v terénu v porostech ověřují, zda jsou dodržovány jednotlivé požadavky Českého standardu FSC, národní zákony a předpisy a celkově ověřují kvalitu lesního hospodaření.

Při terénních kontrolách se zaměřují na vybrané těžené a zalesňované porosty, hospodaření v chráněných územích apod. Během inspekce se provádějí rozhovory se zaměstnanci a externími dodavateli prací.

Součástí auditu je rovněž setkání s místními zájmovými skupinami, jako například starosty obcí či nevládními organizacemi. Kontaktovány jsou orgány státní správy, odborné instituce apod. Účelem je získat komentáře a připomínky ke stavu lesů, hospodaření v nich i k sociálním dopadům této činnosti.

Na konci auditu oznámí hodnotitelský tým vlastníkově všechny aspekty a oblasti, v nichž hospodaření nesplňuje příslušné požadavky standardu FSC. Pokud se jedná o neshody menšího rozsahu (viz kapitola 6.2.1), může certifikační firma vydat certifikát pod podmínkou, že do příštího auditu budou přijata opatření k jejich odstranění. Pokud se jedná o velké neshody (viz kapitola 6.2.2), certifikační firma nevydává certifikát, dokud nebudou vyřešeny (viz kapitola 6.2).

6.1.3 Dohledové audity

Druhý až pátý rok se provádí tzv. dohledové audity. Certifikační firma při nich sleduje, zda držitel certifikátu trvale splňuje příslušné pravidla FSC. Zvláštní pozornost se věnuje jakýmkoli strukturálním změnám, k nimž došlo v hodnoceném lese a ve firmě, která jej spravuje, jako jsou změny v rozloze lesa nebo v systému hospodaření.

Na konci dohledového auditu oznámí hodnotitelský tým vlastníkově, stejně jako při hlavním auditu, všechny aspekty a oblasti, v nichž hospodaření nesplňuje příslušné požadavky standardu FSC.

Pokud se jedná o neshody menšího rozsahu (viz kapitola 6.2.1), tak musí být do příštího auditu přijata opatření k jejich odstranění – jinak se z nich stanou velké neshody, které musí být odstraněny do tří měsíců. Pokud nejsou odstraněny v tomto termínu, je certifikát přerušen na rok. Pokud je do roku neshoda odstraněna, je certifikát obnoven. Pokud není do roka odstraněna, tak se certifikát odejme. Pokud by se chtěl vlastník lesa posléze opět certifikovat, musí projít celým procesem znovu a začít hlavním auditem (respektive předauditem).

Pokud je nalezena velká neshoda (viz kapitola 6.2.2), majitel lesa dostane tříměsíční lhůtu na její odstranění a postupuje se podle mechanismu popsaného v předchozím odstavci.

6.1.4 Recertifikační audit

Recertifikační audit se provádí po pěti letech platnosti certifikátu. Proces recertifikačního auditu je podobný hlavnímu auditu, ale může být také podpořen hodnoceními provedenými během prvního pětiletého certifikačního období.

6.2 Neshody

Certifikační systém FSC nepožaduje plný soulad hospodářské praxe s každým indikátorem Českého standardu FSC v době konání auditu. Důležitější jsou opatření, která vlastník udělá, aby postupně zlepšoval

své hospodaření a dosáhl cílů obsažených ve standardu. Následující audity musí prokázat zlepšování.

Certifikační firma v certifikační zprávě zaznamená všechny neshody mezi indikátory standardu a lesním hospodařením v kontrolovaném podniku, které během auditu zjistí. Každá neshoda na úrovni indikátoru je vyhodnocena a posouzena, zda se jedná o malou nebo velkou neshodu (viz kapitoly 6.2.1 a 6.2.2) vzhledem ke kritériu, ke kterému se ukazatel vztahuje.

Certifikační firma písemně odůvodní svá rozhodnutí, zda je kterákoliv nalezená neshoda na úrovni indikátoru buď malou, nebo velkou neshodou pro splnění příslušného kritéria.

6.2.1 Malá neshoda

Neshoda se považuje za malou, pokud:

- Jde o krátkodobé selhání;
- Je neobvyklá/nesystematická;
- Možné účinky neshody jsou omezeny v čase i prostoru;
- Okamžitě po zjištění neshody je sjednána náprava, a zabrání se tak opětovnému selhání;
- Naplnění záměru příslušného kritéria FSC není vážně ohroženo.

Pokud nalezne malé neshody, certifikační firma může vydat certifikát pod podmínkou, že do příštího auditu budou přijata opatření k jejich odstranění (viz kapitola 6.3).

6.2.2 Velká neshoda

Neshoda je považována za velkou, pokud:

- Trvá delší dobu;
- Její výskyt je opakovaný nebo systematický;
- Vlivy této neshody jsou dlouhodobé/prostorově rozšířené;
- Není sjednána včasná náprava, nebo je tato nedostatečná, přestože vedení podniku bylo o neshodě informováno;

- Faktickým či pravděpodobným výsledkem je neuskutečnění požadavku příslušného kritéria FSC.

Velká neshoda v plnění požadavků kteréhokoliv z kritérií FSC je posuzována na základě toho, zda jsou splněny všechny indikátory daného kritéria, a také na základě zhodnocení možných důsledků všech neshod.

Při velké neshodě certifikační firma nevydává certifikát, dokud není vyřešena, respektive při dohledovém auditu dá tři měsíce na její odstranění (viz kapitola 6.3).

6.3 Udělení certifikátu

Po auditu vydá certifikační firma obsáhlou certifikační zprávu. Auditoři v ní případně identifikují část standardu, která není zcela naplněna. Zprávu poté připomínkuje vlastník lesa a dva nezávislí odborníci z oboru vybraní certifikační firmou. Následně je vydáno certifikační rozhodnutí.

V prvním či druhém roce certifikace nevyžadují auditoři absolutní shodu se standardem, pokud se nejedná o zcela zásadní porušení principů a kritérií FSC. Jestliže se při auditu prokážou menší neshody, může být certifikát FSC vydán, pokud se žadatel zaváže, že v přesně daném časovém rámci neshody odstraní. Pokud se jedná o první audit (hlavní audit – viz kapitola 6.1.2), v případě tzv. velkých neshod (viz kapitola 6.2.2) musejí být požadavky splněny ještě před vydáním certifikátu.

7. POPTÁVKA A ODBYT FSC DŘEVA

7.1 Poptávka trhu

Přibývá firem, které od svých dodavatelů požadují FSC certifikaci. Hlavním zájemcem na českém trhu byla Ikea, ale jsou i další. Například český výrobce nábytku a kuchyňských nástrojů Dřevotvar vyrábí výhradně z FSC už více než dvacet let.

Poptávka po domácím FSC dříví ale v Česku není rozprostřená napříč trhem. Prozatím soustřeďuje ve dvou odvětvích: nábytku a papíru. Z toho plynou dva klíčové sortimenty. Největší zájem bývá o jehličnatou vláknu a kvalitní listnatou (bukovou, dubovou) kulatinu.

Poptávka má regionální ráz. Ikea (a její dodavatelé) tvoří trh především na Moravě a české části Vysočiny. Severočeskou poptávku určují hlavně výrobci papíru. Někdy se ovšem vyskytne vysloveně místní odběratel, který poptává nevelké množství konkrétního sortimentu, ovšem dlouhodobě. A nevelké množství může být důležité pro jednoho nebo několik místních vlastníků. Platí to například pro některé menší pily, jež mají objednávku na konkrétní zboží od konkrétních zákazníků. Také proto někteří čeští vlastníci FSC lesů narazili například rovněž na zájem o borovou kulatinu.

Obecně ale platí, že o sortimenty jako stavební dříví bývá menší zájem – ale zároveň že odbytové možnosti konkrétního vlastníka hodně závisí na příležitostech v regionu.

Dříví z certifikovaného majetku lze prodávat jako:

- **Certifikované:** S uvedením čísla certifikátu a licence na dodacím listu a daňových dokladech.
- **Necertifikované:** Dříví lze samozřejmě prodávat komukoli a není potřeba na něm uvádět certifikát – i když pochází z lesa, který certifikovaný je. Je však třeba vždy mít přehled dodávek s tímto rozlišením.

Při uvedení certifikovaného dříví na trh (tedy obvykle při prodeji certifikovanému odběrateli) vzniká řetězec, který vede až k finálnímu výrobku, který lze prodávat s logem FSC. Pokud by řetězec ve kterékoliv fázi přerušila necertifikovaná firma, certifikace přestane platit a výrobek již nelze prodávat jako FSC certifikovaný (protože obchody necertifikované firmy neprocházejí žádným auditem, a tudíž je nejde ověřit). Pro vlastníka lesa to ale už není podstatné.

Řada důležitých odběratelů buď požaduje FSC certifikaci, nebo ji potřebuje proto, že vyžadují její obchodní partneři. FSC certifikace může usnadnit odbyt nebo zajistit stabilnější kontrakty. Řada majitelů či správců lesů uvádí, že právě proto do standardu FSC vstoupila. Ale aby mohli certifikaci proměnit ve skutečnou výhodu, musí najít zájemce.

V praxi se obvykle FSC odběratelé a dodavatelé znají či na trhu vyhledávají. Přirozeným limitem bývá ekonomická dopravní vzdálenost. Při prodeji certifikovaného dříví mohou vlastníci použít praktické nástroje:

7.2 Mezinárodní databáze držitelů certifikátu

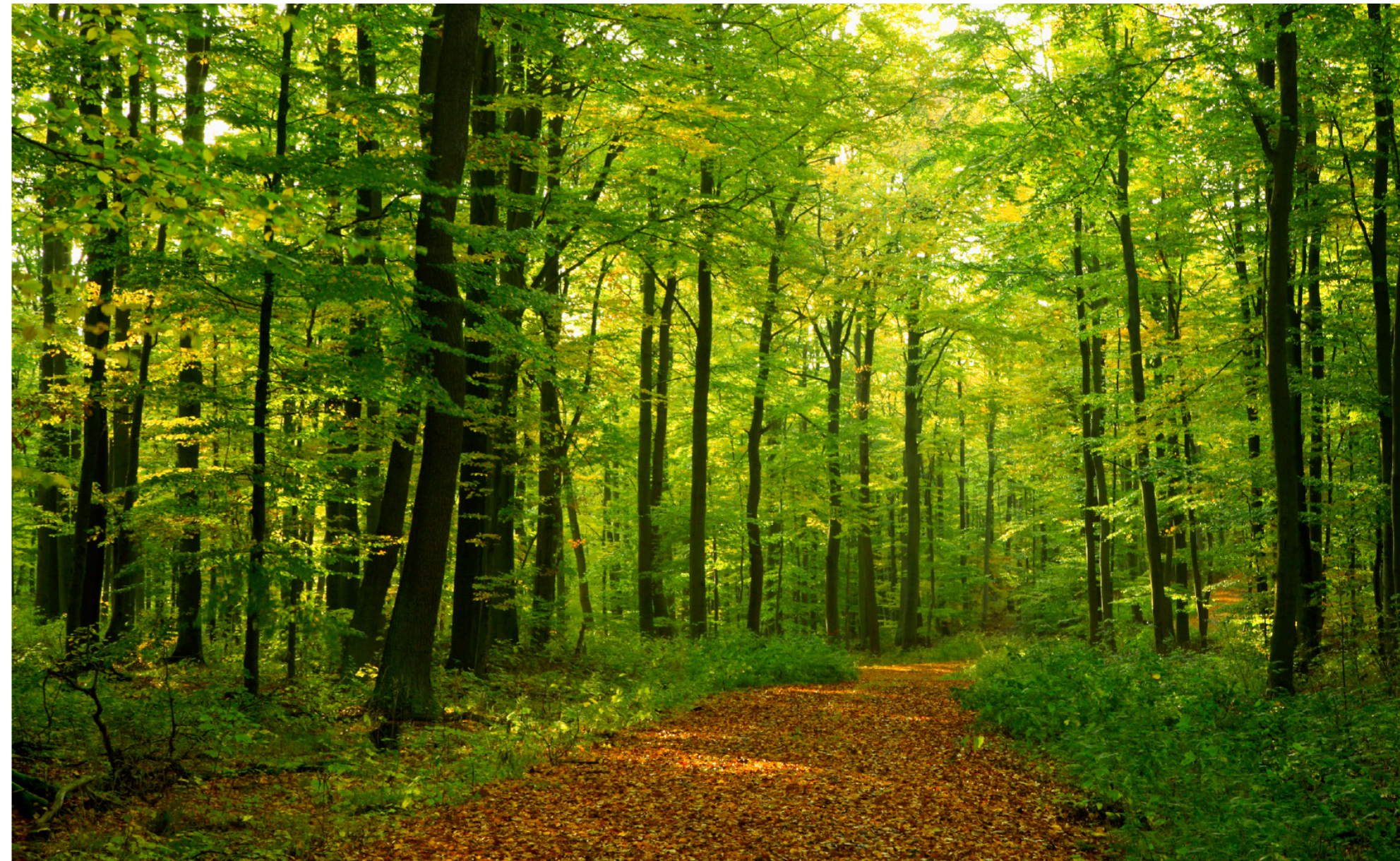
- **Kde ji najít:** <https://search.fsc.org/en/>
- **K čemu slouží:** V mezinárodní databázi FSC lze vyhledat každého držitele certifikace v navazujícím dřevozpracovatelském řetězci (pily, výrobce dřevěných výrobků či papíru aj.). Jsou v ní také všechny certifikované lesy v Česku i jiných zemích.
- **Jak ji používat:** Práce s databází je jednoduchá. Vyhledávat lze podle typu produktu, druhu dřeviny, informací o držiteli certifikátu (název, stát) samozřejmě také podle typu nebo čísla certifikátu.
- **Plusy:** Kompletní přehled po celém světě.
- **Minusy:** Databáze pouze uvádí, na jaké výrobky jsou odběratelé certifikováni. Nedá se v ní ale zjistit, co konkrétně poptávají.

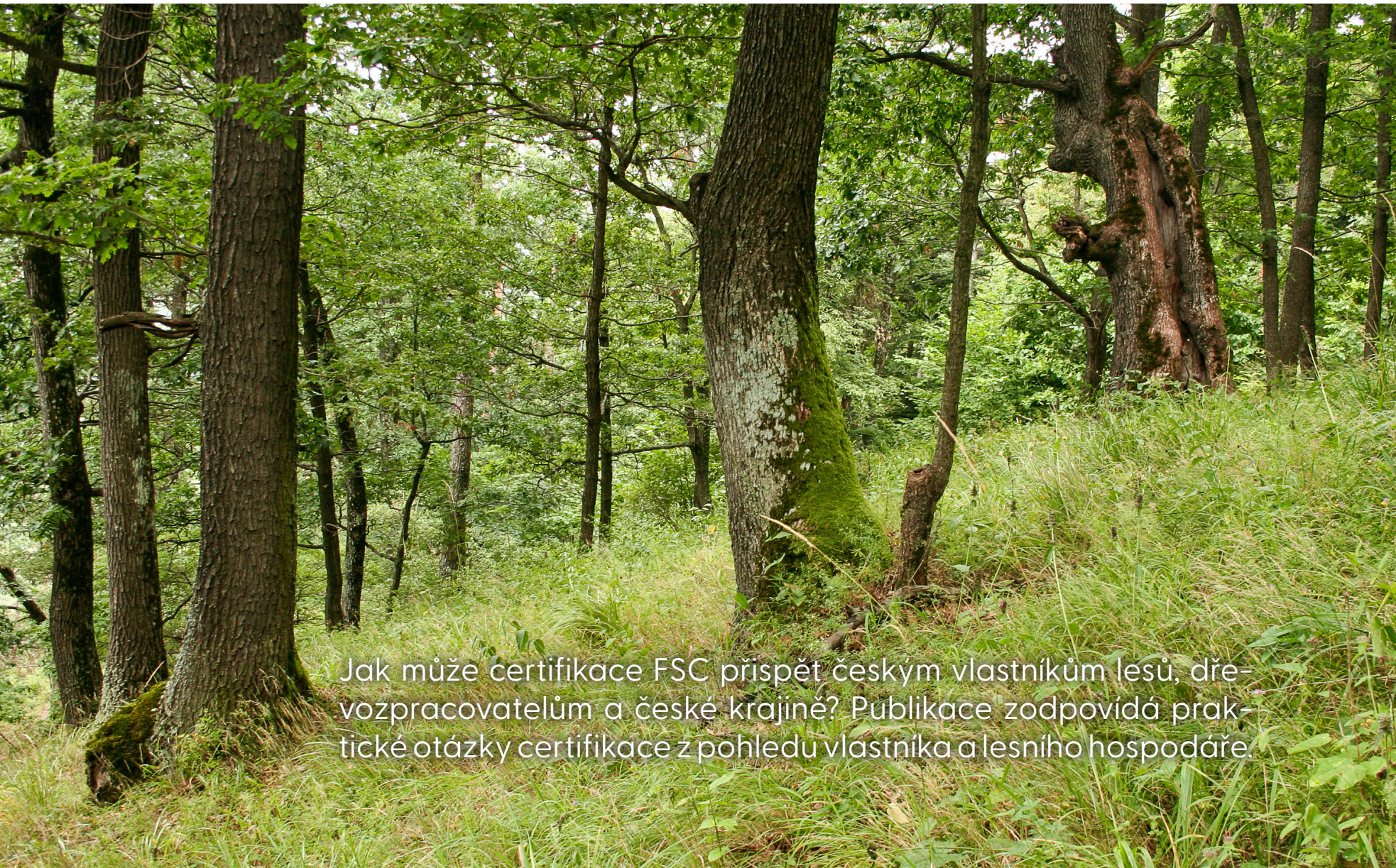
7.3 Online tržiště

- **Kde jej najít:** www.fscmarket.cz
- **K čemu slouží:** Vyhledávání FSC certifikovaných subjektů z Česka, Rakouska, Německa a Švýcarska, jejich poptávky a nabídky. Propojuje databáze držitelů FSC certifikátu ze zemí, kam míří významná část českého exportu dříví (a odkud také české zpracovatelské firmy v menší míře dříví importují). Propojení umožňuje vyhledávat v těchto státech při zachování všech funkcí online nástroje – tedy i přeshraniční vyhledávání v zadané vzdálenosti. Pro české vlastníky lesů i odběratele je nástroj doplněn o online tržiště, kde lze zadávat aktuální nabídku či poptávku po konkrétní FSC surovině či výrobku. Každý vlastník lesa proto může přímo nabízet dříví, které právě chce prodat.
- **Jak jej používat:** Je možné v ní vyhledávat obchodního partnera podle řady parametrů, jako je např. typ FSC výrobku (dřevěné uhlí, řezivo, desky apod.), oboru (pila, tiskárna, výrobce viskózy apod.), druhu dřeviny a také geograficky podle poloměru hledání. Může tudíž zvolit vzdálenost, kam se ještě ekonomicky vyplatí surovi-

nu dovážet s ohledem na dopravní náklady. Majitel FSC certifikovaných lesů tak může hledat například certifikovanou pilu, která zpracovává a poptává konkrétní dřevinu a sortiment v okruhu třeba 150 km od jeho lesa. Uživatel ve svém profilu může vyplnit (a aktualizovat) parametry své poptávky (typ výrobku/suroviny, množství apod.) či nabídky a specifikovat, o jaké surovině nebo výrobku chce dostávat notifikace, pokud by je kdokoli poptával či nabízel. Tržiště tudíž automaticky propojuje držitele certifikátu FSC, u nichž se shodne nabídka s poptávkou (respektive notifikací).

- **Plusy:** Umožňuje vyhledávat aktuální poptávku a nabídku, nejen předmět certifikace. Detailní a kombinované filtrování mezi držiteli certifikátu. Navíc dovoluje zobrazit výsledky hledání na mapě – tato funkce zobrazí polohu každé firmy, která odpovídá zadanému dotazu. O každém zobrazeném odběrateli (nebo dodavateli) je možné kliknutím získat detailnější informace.
- **Minusy:** Online tržiště je nové, takže bude trvat nějakou dobu, než se jeho používání zavede.

Jak může certifikace FSC přispět českým vlastníkům lesů, dřevozpracovatelům a české krajině? Publikace zodpovídá praktické otázky certifikace z pohledu vlastníka a lesního hospodáře.